

формування практичних навичок, музичних та виконавських (спів, гра);
наявність взаємозв'язку слуху та виконавських навичок;
наявність музичного та художньо-творчого мислення.

Висновки... Отже, виконавство охоплює всю сферу музичного мистецтва, яке, відображаючи дійсність в звукових художніх образах, має потребу в акті творчого відтворення твору в посередництві вихованця. Об'єктивно існуючи у вигляді нотного запису, своє реальне звучання, а головне, своє суспільне буття музичний твір знаходить лише в процесі його виконання. Ця особливість музики закладена в її природі, в діалектичній єдності твору та виконавця, а виконавська діяльність майбутнього вчителя музики – це засіб залучення в майбутньому своїх вихованців до музичного мистецтва, розкриття його естетичної цінності, стимулювання музично-пізнавальної діяльності слухачів, розвиток у них здібностей сприймати і переживати музику, насолоджуватись нею.

Список використаних джерел та літератури:

1. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды / Б. Г. Ананьев. – М., 1997.
2. Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів / В. І. Бондар. – К., 1996.
3. Мороз О. Г. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / О. Г. Мороз. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова 2001. – 337 с.

Анотація
Н.А.Олійник

Теоретические основы формирования исполнительных умений и навыков студентов в музыкально-сценической деятельности

В статье на основе изучения научной, педагогической и психологической литературы рассмотрены основы формирования исполнительских умений и навыков студентов в музыкально-сценической деятельности.

Ключевые слова: умения и навыки, музыкально-сценическая деятельность, студент.

Summary
N.A.Oliinyk

Theoretical Basis of Formation of Students' Performing Skills and Abilities in Music-Stage Activity

In this article on the basis of analysis of scientific, pedagogical and psychological literature the foundations of students' performing skills and abilities formation in music-stage activity are considered.

Key words: skills and abilities, music-stage activity, student.

Дата надходження статті:

„15” вересня 2010 р.

УДК 371.133:001.891(477)(045)

О.І.ОНИЩЕНКО,
аспірант
(м.Хмельницький)

Проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів у дослідженнях українських вчених

В статті розкрито погляди українських та зарубіжних вчених на проблему формування професійної компетентності майбутніх вчителів та їх внесок у вирішення даного питання. Наголошується на тому, що лише високий рівень знань в галузі точних чи гуманітарних наук не може розглядатись як показник професіоналізму вчителя.

Ключові слова: професійна компетентність, професійно значущі якості, емпатія.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Проблема вдосконалення освіти і виховання підростаючого покоління була і залишається однією з найважливіших в розвитку суспільства. Розкриття творчих можливостей особистості, створення умов для її гармонійного розвитку, формування соціальної активності, відповідальності та професійності – важливі завдання, що стоять перед системою освіти, головна роль в якій надається творчій особистості вчителя.

Загальновідомо, що педагог реалізує два основних соціальних завдання – навчання й виховання підростаючого покоління. Незмінно залишаючись провідними в його професійній діяльності, ці взаємопов'язані завдання згідно з вимогами, що ставляться до школи тією чи іншою історичною епохою, наповнюються конкретним змістом й отримують специфічну спрямованість.

Формування та розвиток гуманної дитини залежить від вчителя. Якщо майбутні вчителі усвідомлюють важливість завдання формування в учнів ціннісного ставлення до навколишнього світу і самого себе, то їх знання набувають ціннісного значення.

Актуальність зазначених завдань визначається у нормативно-правових документах, які регламентують діяльність освітянської сфери (Закони України „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про вищу освіту”; Державна програма „Вчитель”, Концепція педагогічної освіти, Національна доктрина розвитку освіти України у XXI ст.).

Формулювання цілей статті... Дослідити погляди українських та зарубіжних вчених на проблему формування професійної компетентності майбутніх вчителів та їх внесок у вирішення даного питання.

Питання про те, яким бути вчителю й наскільки широким має бути спектр його професійно-значущих якостей, знань, умінь і навичок, хвилювало педагогів уже давно, що можна простежити з наведеної нижче таблиці.

Таблиця

Класики педагогіки про професію вчителя

Педагоги	Теоретичний вклад в історію питання
1	2
Я.А. Коменський	Вважав, що людина, яка обрала вчительство своєю професією, повинна бути чесною, діяльною, наполегливою, живим взірцем доброчесності, яку має прищеплювати учням, бути людиною освіченою та працелюбною, безмежно любити свою справу, ставитися до учнів по-батьківськи, збуджувати в них інтерес до знань.
І.Г. Песталоцці	Вказував, що вчитель мусить бути сповнений любові, мудрості, цінувати порядок, уміти володіти собою; учні повинні довіряти йому; він має бути здатним побачити в кожній дитині її призначення й допомогти їй відбутися як особистості
Й.Ф. Герbart	Відзначав керівну роль учителя; метою навчання вважав формування інтелектуальних умінь, уявлень, понять, теоретичних знань.
А.В. Дистервег	Вказував на те, що хороший учитель повинен не тільки досконало володіти предметом, а й любити свою професію та дітей; вважав, що вчителю треба знати історію, літературу, а також весь час слідкувати за новими працями з педагогіки, психології й методики; надавав велике значення озброєнню вчителів практичним педагогічними вміннями й навичками.
Л.М. Толстой	Вважав, що для педагогічної роботи велике значення має „не метода, а мистецтво й талант”, а також любов.

Великий внесок у розвиток педагогічної науки зробили й українські філософи, педагоги, письменники минулого. Питання, пов'язані з особистістю та діяльністю вчителя, часто висвітлювались в їхніх працях. Ось деякі з них (див. продовження табл.).

Продовження табл.

1	2
Г.С. Сковорода	Вважав, що чуйність, гуманність та чесність можуть сформувати в молоді тільки такі педагоги, яким ці якості глибоко властиві.
Т.Г. Шевченко	Шанував учителів, які метою свого життя ставили самовіддане служіння народу; критикував жорстокість і обмеженість багатьох педагогів свого часу.
К.Д. Ушинський	Вважав, що вчитель повинен бути не тільки викладачем того чи іншого предмета, але й вихователем, любити свою професію, ставитися з почуттям великої відповідальності до справи виховання, володіти педагогічною майстерністю й педагогічним тактом.
І.Я. Франко	Звертався до питання про особистісні й професійні якості, що властиві хорошему вчителю; вважав за необхідне мати педагогічний талант, володіти вміннями під час уроків жити загальним життям всього класу, забувати про себе, про свої власні турботи, радощі, тривоги.
Г. Ващенко	Бачив в особі вчителя, насамперед, носія ідеї українського національного виховання, здатного вкласти цю ідею в серця і розум молодого покоління.
С. Русова	Вважала, що вчитель впливає на своїх учнів своїм характером, веселим, енергійним; що він зобов'язаний бути громадянином і так наближати до життя шкільну науку, щоб вся громада бачила її користь і поважала таке навчання й самого вчителя.
А.С. Макаренко	Вважав, що справжній педагог-майстер повинен вміти й знати багато; надавав великого значення морально-політичному складу вихователя; визнавав, що якості особистості, характер педагога є „інструментом” виховної роботи; підкреслював, що ніякі рецепти не допоможуть, якщо в самій особистості вихователя є великі недоліки.
В.О. Сухомлинський	Вказував на виключне значення особистості вчителя в процесі виховання дітей, на необхідність досконалого глибокого знання вчителем свого предмета; вважав, що педагогічна майстерність залежить від бажання вчити, від наснаги, від готовності до подолання труднощів; основною вимогою до педагога вважав любов до дітей.

Відтак, питання, пов'язані з особистістю вчителя, його професійними якостями, знаннями, вміннями, навичками не нові. Але час вносить свої корективи, висвітлюючи нові грані проблеми, змушує розглядати їх з сучасних позицій, із урахуванням останніх досягнень психології та педагогіки.

В сучасних складних соціальних умовах педагог є фігурою, що потребує особливої уваги. Бо там, де його місце займають недостатньо професійно спрямовані люди, в першу чергу страждають діти, причому моральні збитки, які виникають, як правило, непоправні. Це потребує від суспільства створення таких умов, щоб серед майбутніх вчителів були люди, що найбільш підготовлені до роботи з дітьми, відповідають цій роботі за своїми особистісними мотиваціями.

Технологічний тип культури, який спочатку сприяв суспільному прогресу, тепер активно породжує засоби знищення цивілізації.

Аналіз досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... У дослідженнях педагогів і психологів (О.Балл, С.Гончаренко, І.Зязюн, І.Бех, О.Кучерявий, С.Сисоева, П.Стефаненко, О.Пехота, С.Харченко та ін.), присвячених проблемі впливу особистості викладача на учнів, підкреслюється, що лише викладачі, які досягли у своєму розвитку творчої індивідуальності, здатні робити найбільші „внески” у розвиток особистості своїх вихованців, впливати на їхні життєві сенси й цінності, стимулювати розвиток творчих сил і здібностей учнів.

У дослідженнях, присвячених проблемі підготовки майбутнього вчителя до творчої педагогічної діяльності, особливого значення надається організації науково-дослідної роботи студентів (О.Мороз, В.Сластьонін, Н.Філіпенко), формуванню в них умінь проектувати, конструювати (В.Бондар), розвитку самодіяльності й самовихованню (В.Андреев, Л.Попов), використанню дидактичних ігор у навчальному процесі (Н.Посталюк), створенню педагогічних умов індивідуалізації професійної підготовки (О.Пехота), інтенсифікації навчання у вищому навчальному закладі (Н.Кичук).

Вклад основного матеріалу... Результати багатьох досліджень у галузі вищої педагогічної освіти свідчать про кризовий стан у підготовці вчителя. Симптоми цієї кризи виявляються в тому, що ця підготовка не відповідає як потребам відбудови Української держави, так і світовим стандартам. Вона ще не зорієнтувалася на якісні показники, нові принципи та прогресивні технології навчання. У ній зберігаються невідповідності між загальнокультурним та професійним, традиційним та проблемним, екстенсивним та інтенсивним, інформаційним та розвиваючим, репродуктивним та пошуковим навчанням. Вона ще не забезпечує формування високої загальної та професійної культури вчителя, його готовності до педагогічної творчості та співробітництва зі своїми вихованцями та їх батьками. В її основу поки що не поставлена особистість майбутнього спеціаліста, не виявляються і не формуються її індивідуальні особливості, не зникла її відчуженість від національної культури, школи, учня. Існуюча система підготовки педагогічних кадрів – закономірний продукт не тільки консервативної системи вітчизняної освіти, але й суспільства з усіма його конфліктами та колізіями. Вона опинилася в різкій дисгармонії з потребами соціуму. Неминучим наслідком цього є значне зниження соціального престижу вчительської професії, поглиблення та загострення шкільних проблем. Тому дослідження проблеми підготовки педагогічних кадрів в Україні є однією із центральних у педагогічній та психологічній науках. Всебічному вивченню даного питання присвячені наукові праці, науково-теоретичні та науково-практичні конференції, які є теоретичною базою для розв'язання проблеми становлення майбутнього вчителя в педагогічних закладах освіти.

У системі головних ідеалів і цінностей світової прогресивної педагогіки (Я.А.Коменський, Ж.-Ж.Руссо, Й.-Г.Песталоцці, Ф.А.-В.Дістервег, М.Монтессорі, Р.Штайнер, С.Френе, Г.С.Сковорода, К.Д.Ушинський, Х.Д.Алчевська, С.Ф.Русова, А.С.Макаренко, В.О.Сухомлинський та ін.) центральною ланкою завжди була орієнтація на гуманістичну парадигму. Сьогодні її актуальність зростає ще й у зв'язку з процесами реформування вітчизняної освіти, у яких аксіологічний аспект відіграє значну роль. Освіта, заснована на ідеях гуманізації, повинна, насамперед, інтегрувати весь комплекс знань про людину, формуючи на основі цих знань цілісне уявлення про себе як у дітей, так і у педагогів (І.Д.Бех, А.М. Бойко, М.І.Боришевський, І.А.Зязюн, В.А.Киричок, А.О.Кияновський, Б.С.Кобзар, В.О.Коротеева, М.Ю.Красовицький, В.В.Матіяш, І.К.Матюша, А.В.Суценко, Т.І. Суценко, Н.Є.Щуркова та ін.).

На жаль, у сучасному шкільному житті мають місце випадки, які підтверджують думку дослідника Н.Є.Щуркової про те, що ідея гуманізації педагогічного процесу залишається хибною. Автор зазначає, що не знайдеться жодного працівника школи, який би надумав виступити проти декларації цінності людини і права її на повагу, але зізнаються, що за зачиненими дверима пригнічується, ображається гідність дитини як людини, а учитель мало схожий на найвищу цінність на землі [1, с.20]. Свої спостереження Н.Є.Щуркова пояснює невмінням з боку вчителя успішно організувати гуманний педагогічний процес. Якими ж якостями повинен володіти педагог для успішного виконання завдань, що стоять перед ним.

Як відомо, якість особистості – це існуюча тривалий час характеристика, яка проявляється в поведінці індивіда в різноманітних ситуаціях. „Якість спеціаліста – це сукупність найбільш суттєвих,

відносно стійких його властивостей та характеристик, що обумовлюють готовність до виконання певних соціальних та професійних функцій” [4, с.24].

Існує більш ніж 500 класифікацій професійно-значущих якостей учителя. Розглянемо деякі з них. Так, І.А. Зязюн вказував на те, що майбутньому вчителю необхідно працювати „над таким синтезом якостей і властивостей особистості, які дадуть змогу без зайвого емоційного напруження здійснювати свою професійну діяльність: педагогічний оптимізм, впевненість у собі як в учителіві, відсутність страху перед дітьми, вміння володіти собою, відсутність емоційного напруження, наявність вольових якостей (цілеспрямованість, самовладання, рішучість)” [5, с.50].

В.О. Сластьонін виокремлює такі професійно значущі якості вчителя: інтерес і любов до дитини як відображення потреби в педагогічній діяльності, справедливість, педагогічна пильність та спостережливість, педагогічний такт, педагогічна уява, товариськість, вимогливість, наполегливість, цілеспрямованість, організаторські здібності, витримка, врівноваженість, професійна працездатність [4].

Ю.К. Бабанський найважливішими особистісними якостями вчителя вважає: ідейно-політичний, культурний кругозір, суспільну активність, почуття нового, потребу працювати з дітьми, наполегливість, педагогічний такт, педагогічне орієнтування, вимогливість, самооцінку, знання в галузі свого предмета, вміння розвитку мислення школярів, навички навчальної праці, інтерес до предмета, вміння забезпечити індивідуальний підхід до учнів під час навчання та виховання, вміння організувати позакласну роботу з предмета [6].

Поняття „професіоналізм вчителя” передбачає наявність не тільки необхідного високого рівня знань в галузі фізичних, математичних, технічних, біологічних чи гуманітарних наук, а також опанування сукупністю знань і практичних навичок з професії педагога, що передбачає формування стійкого інтересу до особистості учня, відповідного світогляду, педагогічного такту, професійної відповідальності тощо. Ці риси майбутнього педагога повинні формуватись в його свідомості ще з студентських років. Проблема формування професіоналізму майбутніх вчителів в умовах педагогічного вузу є актуальним питанням серед українських викладачів та вчених. Так, викладач Вінницького державного педагогічного університету ім. М.Коцюбинського Е.Л.Горбунь визначає професійну відповідальність як інтегральну якість особистості, що включає в себе усвідомлення соціальної значущості своєї діяльності, чітке знання своїх професійних функцій, володіння вміннями і навичками педагогічної роботи, ініціативу, самостійність і творче ставлення до справи [2, с.104]. Формування в студентів професійної відповідальності як соціально-педагогічної категорії розглядається як тривалий процес.

Відповідно до мети формування професійної відповідальності студентів Е.Л.Горбунь наголошує на зміні освітньої технології в процесі проведення навчальних занять таким чином: у традиційних організаційних формах навчання (лекціях, семінарських і науково-практичних заняттях) передбачається використання таких методів і засобів навчання, які забезпечать повноправну участь студента в процесі його професійної підготовки в умовах співробітництва, вироблення студентом на основі засвоєного наукового змісту власних поглядів на поставлені проблеми і пошук їхніх рішень, формування самостійності й оригінальності мислення [2, с.105-110].

Але, на жаль, останнім часом лекція і семінар як головні форми організації навчання у вищій школі зазнають критики (не говорячи вже про нетрадиційні форми навчання, які взагалі проводяться досить рідко). Дослідження показали, що обмежені можливості розумової діяльності студентів на лекції ведуть до низької якості засвоєння навчального матеріалу, до зниження рівня активності розумової спрямованості студентів. Відповідно до досліджень В.І.Безпалька, заснованих на принципах теорії поетапного формування розумових дій П.Я.Гальперіна і Н.Ф.Тализіної, лекції забезпечують надійне засвоєння матеріалу тільки на рівні знайомства (узнавання, розпізнавання, розходження, упізнання) і репродуктивному рівні, тобто сприйняття інформації про вивчений об’єкт [2, с.105]. Метою ж семінарів є синтез опрацьованої студентами літератури, формування вміння критично оцінювати теоретичні джерела. Семінарські заняття допомагають у розв’язанні складних питань, що виникають у процесі засвоєння певної теми, в усвідомленні логіки теми, її зв’язку з іншими поняттями і темами курсу. На жаль, буденна практика вищої школи вказує на те, що головним завданням семінарських занять виступає, скоріш за все, перевірка знань, а не розвиток самостійності, оригінальності мислення, уміння знаходити і відстоювати власну точку зору.

Викладач Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова Т.І.Тітова пояснює невдачі окремих вчителів у сфері професійної діяльності їхньою недотепністю у спілкуванні з учнями [3, с.145]. Тобто, однією з проблем педагогічного вузу є те, що навчальний процес не формує цілісну структуру педагогічної свідомості майбутніх вчителів через оволодіння ними технікою вести педагогічний діалог. А, як відомо, навчання педагогічному спілкуванню можливе лише в самому його процесі. Тому тільки за умови практичного оволодіння технікою та технологією педагогічного діалогу, студенти зможуть досить повно реалізувати свої інтелектуальні та духовні потреби. Для того, щоб студент – майбутній вчитель мав можливість опанувати новітніми педагогічними технологіями, що побудовані на діалогічному підході, потрібно суттєво змінити організацію навчально-виховного процесу.

Так, Т.І.Тітова пропонує поширити арсенал організаційних форм проведення занять, у першу чергу неформальних, в яких діалогічний метод стає домінуючим. У зв'язку з цим набуватимуть повної сили диспути, співбесіди, самоаналіз, „мозкові атаки”, моделювання, конструювання, захист творчих проєктів, проблемні та ситуаційні завдання, дидактичний театр, навчання пошуку альтернативних рішень [3, с.146].

Кожний студент, який проявив схильність до педагогічної професії, має можливість перевірити обґрунтованість, глибину та дієвість свого інтересу, застосувати здібності до певних видів педагогічної праці (допомога відстаючим, участь у виховних заходах, гуртках, громадській діяльності). На жаль, в сучасних навчальних закладах, що готують майбутніх педагогів, спостерігається процес відсторонення від залучення студентів до подібних акцій: все рідше можна зустріти студента, який би був членом якогось гуртка, брав участь у якихось громадських акціях чи у виховних заходах. Вузкість інтересів майбутнього вчителя є показником його недостатньої спрямованості на педагогічну діяльність. І навпаки, різнобічні інтереси передбачають розвиток творчого ставлення, створюють умови для формування соціальної позиції і, відповідно, високого рівня педагогічної майстерності. Тому одним з головних напрямків формування професійного інтересу у майбутніх вчителів повинно стати повернення традицій залучення студентів до активної громадської роботи, в свою чергу, педагоги вищої школи повинні зробити усе від них залежне, щоб сформоване професійне самовизначення та професійний інтерес студентів не згасали і змінювалися лише у позитивному напрямку.

Необхідною рисою сучасного педагога є здатність сприймати учня таким, яким він є, розуміти його, прогнозувати поведінку, вчинки та досягнення учня. Це є основою результативності дій вчителя, які забезпечують продуктивність взаємодії з учнем. Здатність проникати в психіку іншої людини, співчувати їй та приймати її почуття, рахуватися з нею, визначається як емпатія (від англ. empathy – співчуття, співпереживання, вміння поставити себе на місце іншого). Педагогічний аспект емпатії знайшов своє висвітлення в працях українських науковців, які розглядають це явище як особистісну якість вчителя, що забезпечує продуктивність його професійної діяльності. Так, О.М.Гуменюк наголошує на проблемі формування емпатії у процесі психологічної підготовки вчителів, а також вказує на шляхи формування та підвищення емпатійності шляхом тренувань [2, с.202-210]. Дослідник робить висновок про те, що можливо сформувати здатність педагога до емпатії, а також про те, що формування цієї здатності є провідним у процесі активного гуманістичного виховання. Отже, підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що останнім часом у працях українських вчених все частіше спостерігається акцентування уваги на проблемі психологічної підготовки майбутнього вчителя як необхідного компонента його професійної сформованості. Сучасні завдання реформування освіти в Україні та підготовки вчителя вимагають формування у студентів педвузу в процесі професійної підготовки таких особистісних утворень, що характеризуються усвідомлюваними особистістю домінуючими професійними мотивами, які визначають стійке, активно-дійове, позитивне ставлення особистості до оволодіння психологічними знаннями, навичками, вміннями. В дослідженнях українських вчених та викладачів робиться висновок про необхідність пошуку та обґрунтування шляхів, факторів та умов, які б забезпечили більш ефективний вплив психології на професійну підготовку майбутнього вчителя, активізували в нього стійкий інтерес до психологічних знань та уміння здобувати їх самостійно і застосовувати при вирішенні педагогічних завдань.

Висновки... В умовах сучасної вищої педагогічної освіти необхідним є формування вчителя нового типу, який гармонійно поєднував би ініціативність й самостійність, професіоналізм і творчість, розвинені загальнолюдські цінності, високий рівень культури і відповідальності. Ми досить часто чуємо нарікання на те, що сучасні вчителі позбавлені ініціативності і самостійності, професіоналізму та творчості. Дослідження показують, що джерело цієї проблеми лежить в якості підготовки спеціаліста-педагога вищою школою, тобто, ті риси, які є обов'язковими для педагога, слабо формуються в свідомості майбутнього вчителя ще з студентських років. У дослідженнях українськими вченими та педагогами проблема становлення особистості майбутнього вчителя посідає значне місце.

Серед недоліків організації навчального процесу у ВНЗ, які є причиною відсутності у їх випускників таких якостей, як професійна відповідальність, стійкий інтерес до педагогічної діяльності, відповідного педагогічного світогляду, такту, творчої особистості, ініціативності, прагнення до професійного самовдосконалення, до творчого пошуку, дослідники відзначають стереотипне викладання, яке гальмує запровадження в навчальний процес нових технологій, нетрадиційних форм викладання, досить слабкий рівень застосування проблемних завдань, науково-дослідницької роботи студента, що сприяє формуванню в майбутнього педагога творчого мислення та професійної відповідальності; обґрунтування необхідності впливу психології на професійну підготовку майбутнього вчителя та недостатнє використання її потенціалу в здійсненні цього завдання. Це, в свою чергу, породжує в науковому та викладацькому середовищі необхідність пошуку та обґрунтування шляхів, факторів та умов, які б забезпечили більш ефективний вплив психології на професійну підготовку майбутнього вчителя, активізували у нього стійкий інтерес до психологічних знань та уміння здобувати їх самостійно і

застосовувати при вирішенні педагогічних завдань, тобто формували у нього професійно-психологічну спрямованість. Отже, процес формування особистості майбутнього педагога розглядається дослідниками як тривалий, поетапний процес, який забезпечується поєднанням педагогічно-психологічного курсу з використанням активних форм навчання, залучення студентів до науково-дослідницької роботи, участь студентів у громадській роботі. Забезпечення навчального процесу цими компонентами є значним кроком на шляху подолання проблеми становлення особистості майбутнього вчителя.

Список використаних джерел та літератури:

1. Культура современного урока / под ред. Н. Е. Щурковой. – М. : Изд-во „Российское педагогическое агентство”, 1997. – 92 с.
2. Нові технології навчання : наук.-метод. зб. / [ред. кол. : Б. І. Холод (гол. ред.) та ін.]. – К. : НМЦВО, 2000. – Вип. 27. – 256 с.
3. Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства : матеріали міжнар. наук-теор. конф. НПУ ім. М. П. Драгоманова (18-19 жовт. 2000 р.) / укл. П. В. Дмитренко, О. Л. Макаренко. – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2000. – Ч. 3. – 244 с.
4. Сластѣнин В. А. Формирование личности учителя советской школы в процессе профессиональной подготовки / В. А. Сластѣнин. – М. : Просвещение, 1976. – 159 с.
5. Педагогічна майстерність : підруч. / [П. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін. ; за ред. І. А. Зязюна]. – К. : Вища школа, 1997. – 349 с.
6. Бабанский Ю. К. Оптимизация процесса обучения / Ю. К. Бабанский. – М. : Педагогика, 1977. – 256 с.

Анотація

А.И.Онищенко

Проблема формирования профессиональной компетентности будущих учителей в исследованиях украинских ученых

В статье рассмотрены взгляды украинских и зарубежных ученых на проблему формирования профессиональной компетентности будущих учителей и их вклад в решение данного вопроса. Подчеркивается, что только лишь высокий уровень знаний в области точных или гуманитарных наук не может рассматриваться как показатель профессионализма учителя.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, профессионально-значимые качества, эмпатия.

Summary

O.I.Onyshchenko

Problem of Formation of Professional Competence of the Future Teachers in Researches of the Ukrainian Scientists

The views of the Ukrainian and foreign scientists at a problem of formation of professional competence of the future teachers and their contribution to the decision of this question are contemplated. It is underlined that only high level of knowledge in the field of exact sciences or the humanities can't be considered as an indicator of professionalism of the teacher.

Key words: professional competence, professional-significant qualities, empathy.

Дата надходження статті:

„17” вересня 2010 р.

УДК 378.147.88

О.В.ОРЛОВСЬКА,
старший викладач
(м.Хмельницький)

Роль педагогічної практики у підготовці майбутніх вчителів до виховання толерантності в учнів старшої школи США

У статті розглянуто різні підходи до організації педагогічної практики у процесі професійної підготовки вчителів у Сполучених штатах, визначено основні її функції та етапи. Встановлено принципи, що зумовили основні вимоги до організації педагогічної практики у сучасних умовах гуманізації навчально-виховного процесу.

Ключові слова: педагогічна практика, практика-спостереження, пасивна педагогічна практика, активна педагогічна практика, підготовка вчителів, толерантність.

Постановка проблеми в загальному вигляді... На якому б етапі свого шляху не знаходився учитель, він ніколи не може вважати свою професійну концепцію остаточно завершеною. У цій принциповій відкритості відображується фундаментальна особливість розвитку особистості вчителя та його професійної свідомості. Особливу роль у цьому процесі відіграє етап професійного становлення, коли студент педагогічного навчального закладу проходить педагогічну практику, стає суб'єктом нової для нього діяльності, розпочинає практичне освоєння функціонального змісту професійно-педагогічної діяльності. Таке „входження” майбутнього вчителя у педагогічну професію супроводжується реконструкцією професійно-ціннісних орієнтацій особистості, виробленням необхідних умінь, навичок, способів діяльності, розвитком мотивації, накопичення досвіду практичної діяльності тощо.